

по којим критеријумима се утврђује „како или шта треба”? Иако Чолак пише да се он враћа својој бити управо у „тефтеру”, који представља симбол онога што му је одузело срећу и живот, требало би можда пре рећи да, ако тефтер представља „бележницу дуговања”, онда несумњиво Младен овде бележи оно што му дугује живот, патријархално друштво или породица.

Чини се да је Станковић имао за циљ да прикаже патријархалну свест у целокупној својој пасивности. Бојан Чолак наглашава Младену тежњу да све буде „као што треба”, а овоме бисмо могли додати и „жељу да све буде као што јесте”. Душевно мир и спокојство је оно чему јунаци дела теже, а томе доприноси устаљени поредак ствари и поступака.

Студија Бојана Чолака представља иновативни приступ делу Борисава Станковића, леп допринос културно-историјским истраживањима заснованим на синтези мишљења великог броја културолога и антрополога и врло комплексан истраживачки задатак на који је са великим успехом одговорио. Стога је њена вредност неспорна и незаобилазна.

Маја Д. Стојковић

VOJNOVIĆU U ČAST

Dubrovnik časopis za književnost i znanost (nova serija), god. XX, broj 4, 332. stranice, Matica hrvatska – ogranak Dubrovnik, Dubrovnik, 2009.

„Dobra djela ne propadaju” – stara je narodna mudrost. Nadajući se da je to istina možemo biti zadovoljni što je prošlogodišnja osamdeseta godišnjica smrti velikog književnika Iva conte Vojnovića (1857-1929) prošla sa mnogim događanjima u Dubrovniku i rezultirala nekim novim izdanjima Vojnovićevih djela, simpozijem koji je iznio mnoge nove znanstvene spoznaje, izložbom koja je prvi put predstavila sačuvane Vojnovićeve lične predmete i posebnim brojem časopisa „Dubrovnik” koji je donio sva izlaganja sudionika znanstvenog simpozija održanog u Dubrovniku 30. VIII 2009. godine. Sve to je organizirala i odradila Matica Hrvatska – ogranak u Dubrovniku, a časopis koji ona već skoro šest decenija izdaje četiri puta godišnje („Dubrovnik”) i koji je u potpunosti posvećen dubrovačkim temama, ovaj put je postao pravi Vojnovićev zbornik.

Lucijana Armanda (asistenica na katedri književnosti splitskog univerziteta) u svom članku *Mediterranski sentimentalizam u Vojnovićevim*

proznim djelima analizira i u vezu dovodi dvije Vojnovičeve pripovjetke („Geranium” i „U magli” i jedan kraći roman „Stari grijesi”)

Antun Česko (dubrovački profesor književnosti i dugogodišnji predani suradnik Matice) u članku *Circulus vitiosus Vojnovičeve „Itake”* uspoređujući odnos između Vojnovičeve kontroverzne ličnosti i njegovog stvaralaštva konstatira da je Dubrovnik – uz sve traume i oduševljenja koje mu je kao tema donosio – bio njegovo mitsko utočište i tražena „Itaka”. Posebno se navode i mjesta iz „Lapadskih soneta” koja bi mogla na to ukazivati.

Darko Gašparović (profesor kroatistike na Univerzitetu u Rijeci i teoretičar književnosti) u članku *Što je Ivo Vojnoviću sloboda?* s podnaslovom *U fokusu: Misterij ostrva zaboravi „Imperatrix”* tvrdi da je pojam slobode (u mnogim oblicima) trajno zaokupljao Vojnovičev duh. Bilo da je riječ o historijskoj fantazmi, ideološkoj zaslijepljenosti ili metafizičkoj slutnji. Osim poznatih drama, analiziraju se i one danas manje poznate („kosovski ciklus”), a posebno i neizvedena „Imperatrix”. Jedan od najpoznatijih hrvatskih povjesničara književnosti Slobodan Prosperov Novak je u članku *Je li Ivo Vojnović nešto dugovao bratu Luju?* nizom književnih paralela problematizirao okolnosti odnosa među braćom koji su uvijek bili prijateljski i vrlo često su bili prepuni indirektnih (i direktnih) poticaja. Vlatko Perković (splitski teatrolog, dramaturg, režiser i književnik) u članku *Vremenska i estetska razmeđa Vojnovičeva Ekvinocija* s podnaslovom *Djelo i njegova izvedba* razmatra stilska i poetska svojstva spomenute drame sa pozicije triju vremena dramskog teksta i mogućnosti njezine današnje kritičke recepcije. Nestor među vojnovičolozima i jedan od najboljih njegovih biografa Nikola Ivanišin (profesor emeritus zadarskog univerziteta) u jednostavno naslovljenom članku *O Dubrovačkoj trilogiji Iva Vojnovića* daje analizu odabranih pasusa iz najpoznatije Vojnovičeve drame i po svome izboru daje važnost odlomcima koje je naveo.

Cvijeta Pavlović (profesor na odsjeku za komparativnu književnost zagrebačkog Filozofskog fakulteta) u članku *Carmen: od Prospera Merimeea do Iva Vojnovića* analizira jedan istoimeni sonet među Vojnovičevim „Lapadskim sonetima” s naglaskom na sinesteziji perioda fin-de-siècle kojem je Vojnović generacijski pripadao i njegove vlastite poetike. Ugledna dubrovačka prevoditeljica Anamarija Paljetak je u članku *Jedan slovenski pogled na Vojnovićevu „Gospođu sa suncokretom”* dala detaljan pregled članka Frana Ilešića u slovenskom časopisu „Slovan” koji je bio jedan od rijetkih kritičara koji su vrlo pozitivno ocijenili Vojnovičevu dramu „Gospođa sa suncokretom” neposredno nakon njezinog objavljivanja. Akademik Luko Paljetak je u članku *Maškarate ispod kuplja – geneza* dao pregled nastanka ovog važnog Vojnovičevog djela iz kasnije stvaralačke faze, posebno se baveći okolnostima i drugim književnim djelima na koja se autor oslonio pišući spomenutu dramu. U tom smislu posebno je istaknuo

kratku dramu danas manje izvođenog austrijskog dramatičara Karla Schönherrera „Svibanjski ples” koja je – vrlo zanimljivo i za svaku pohvalu – do-
nešena u integralnom prijevodu kao prilog tekstu. Glavni direktor Nacionalne i sveučilišne knjižnice iz Zagreba Tihomil Maštrović je u članku *Ivo Vojnović u svjetlu svoje korespondencije* donio općenit pogled na iznimno zanimljivu pisanu građu koje se većim dijelom čuva u toj ustanovi, ali također i po mnogim evropskim arhivima i koja svjedoči da je Ivo Vojnović jedan od književnika koji su iza sebe ostavili jednu od najvećih (sačuvanih) zbirki korespondencije. Tihomil Maštrović je i urednik trotomne zbirke Vojnovićeve korespondencije koja je povodom ove Vojnovićeve godišnjice objavljena prvi put i koja zaista zaslužuje poseban prikaz. Povjesničar Zoran Grijak (s Instituta za hrvatsku povijest iz Zagreba) u članku pod naslovom *Korespondencija i dnevnik Iva Vojnovića kao povijesni izvor* daje potpuno novi i interesantan doprinos proučavanju dosada široj javnosti nepoznate korespondencije i dnevnika ovog velikog književnika tvrdeći kako oni mogu biti važan i relevantan izvor za proučavanje onodobne povijesti. Viktorija Franić Tomić (sa Filozofskog fakulteta u Splitu) u članku *Prolog nenapisane drame – Vojnovićev programski tekst koji osvjetljava anatomiju odnosa Vojnović – Krleža* daje jedan također novi i inovativan pogled na ovu često zaobiđenu Vojnovićevu dramu i kontekstualizira njezin književni i povijesni okvir, poentizirajući naposljetku kako bi u toj drami, između ostalog, mogao biti sadržan i specifičan odgovor Iva Vojnovića kritikama i omalovažavanju Miroslava Krleže. Istom dramom bavio se i akademik Tonko Maroević u članku *Prolog nenapisane drame kao epilog spisateljske prakse – zapis o Vojnovićevom testamenatnom djelu* govoreći o njemu i kao o „razbijenom zrcalu raznovrsnih žanrovskih krhotina.”

Akademik Krešimir Nemec (profesor na odsjeku za kroatistiku zagrebačkog Filozofskog fakulteta) u članku *Rodna politika u Vojnovićevoj „Dubrovačkoj trilogiji”* navodi kako bez obzira što žene igraju važnu ulogu u strukturi najpoznatije Vojnovićeve drame, već se u rasporedu „dramskih snaga” očituje snažna spolna simetrija karakteristična za patrijarhalna društva. Dramaturginja, književna kritičarka i režiserka Mani Gotovac u članku *„Taraca” Iva Vojnovića – prvo dramaturško čitanje za zamišljenu predstavu na Dubrovačkim ljetnim igrama* daje vlastiti pogled na ključna mjesta trećeg dijela „Dubrovačke trilogije” i pita se tko su danas središnja lica ove drame u prostoru Dubrovnika. Marljiva istraživačica dubrovačke muzičke prošlosti i kritičarka Ileana Grazio u članku *Vojnovićeva djela u Euterpinom zagrljaju* daje detaljan popis Vojnovićevih djela koje su kompozitori uzimali kao svoju inspiraciju i bavi se odnosom Vojnovića i muzike. Sarajevski književnik Gradimir Gojer u članku *Neka izvođenja djela Iva Vojnovića na bosanskohercegovačkim kazališnim scenama nakon Drugog svjetskog rata* daje kratki pregled izvedenih Vojnovićevih drama u Bosni i Hercegovini i zaključuje kako je, ustvari, on neočekivano rijetko izvođen

autor. Patricija Veramenta u članku *O osnivanju muzeja Iva Vojnovića* navodi kratku kronologiju ideje o osnivanju muzeja koji bi služio očuvanju uspomene na Vojnovića i daje opis neizvedenog arhitektonskog projekta za muzej koji je napravio arhitekt Vinko Glanz kao i popis predmeta koji su bili donirani za muzejsku zbirku. Dubrovački povjesničar umjetnosti Ivan Viđen u tekstu *Inicijativa za osnivanje Vojnovićevog muzeja* također daje svoje viđenje kronologije inicijativnog odbora za osnivanje Vojnovićevog muzeja i ističe kako je odbor osnovan svega petnaestak dana nakon književnikove smrti, a potom na osnovu neobjavljenih arhivskih izvora daje i pregled svih problema s kojim se odbor suočio prilikom osnivanja muzeja i okupljanja predmeta i rukopisa za zbirku. U prilogu teksta objavljen je i statut muzeja iz 1931. godine.

Nakon tekstova stručnjaka koji su sudjelovali na simpoziju, nalazi se blok tekstova koji su bili pripremljeni i objavljeni uz izložbu koja je bila postavljena u prostorima Narodne knjižnice Grad. Tu su kraći tekstovi Marine Zec Miović, Ivana Viđena, Luka Paljetka i Tonka Maroevića. Na kraju je navedena kronologija simpozija.

Ivan Viđen

О ОСЛОНЦИМА ИСИДОРЕ СЕКУЛИЋ

Слободанка Пековић, *Исидорини ослонци*, Академска књига, Нови Сад, 2009.

Књига *Исидорини ослонци* осветљава моралне ставове и интелектуалне преокупације најумније жене српске књижевности. Ауторка Слободанка Пековић, полазећи од стваралаштва Исидоре Секулић, критичке мисли о њој и ванкњижевне грађе, открива начела која су темељила како рад, тако и живот списатељке. Разматрајући културну климу, традицију и утицаје под којима су се уобличавали Исидорини ставови и њено дело, ауторка исписује и студију о случају жене интелектуалке код нас у времену које су обележиле промене и предрасуде.

Изузев прва два поглавља – *За и против Исидоре Секулић* и *Исидора – жена интелектуалка*, у којима се образлаже њен положај и у књижевности тога доба и у приватном животу, у осталих осам поглавља откривају се Исидорини ослонци: *Исидора и искреност*, *Исидора и истина*, *Исидора – морал и религија*, *Исидора и сиромаштво*, *Исидора и традиција*, *Исидора и национално*, *Исидора и град* и *Исидора и путовања*.